

Naj le počakajo vrhovi

Zadnji projekt inženirja Vlasta Kopača

✍ Gregor Lobe, risbe Vlasto Kopač

Letošnja planinska sezona se izteka, gore bodo kmalu opustele, čeprav so ravno jeseni najlepše. Končala se je tudi pašna sezona na Veliki planini; čas neusmiljeno teče, saj je minilo že pol leta, odkar je 27. 4. 2006 zapustil planinsko družino častni predsednik PZS, predvsem pa veliki človek in esteta, ing. Vlasto Kopač. Junija je pod budnim očesom urednika dr. Franceta Malešiča izšla Kopačeva knjiga Iveri z Grintovcev; doživela je nesluten uspeh med bralci in ganila marsikaterega ljubitelja planin. Avtor nam je z njo ohranil marsikatero podrobnost iz življenja ljudi v Grintovcih v nekdanjih časih, sebi pa postavil veličasten spomenik, saj je vse njegovo delo v zvezi z Grintovci resnično ena sama umetnina.

Gospoda Vlasta Kopača sem zadnje jesen njegovega življenja tudi osebno spoznal in se z njim večkrat srečal, zato naj v njegov spomin zapišem, kako je nastajalo njegovo žal nedokončano delo Jernikov stan za Koglom, v katerem je želel obširno predstaviti to preprosto visokogorsko zavetišče, zgrajeno iz suhega zidu.

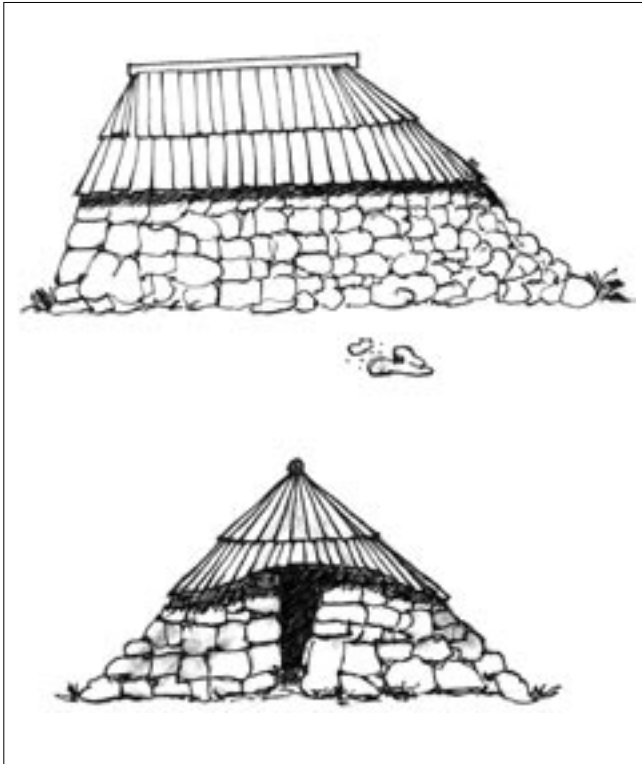
Obisk pri starem mojstru

Na prijateljski klepet z Vlastom Kopačem me je oktobra 2005 povabil dr. France Malešič. Srečali smo se na njegovem domu v Ljubljani. Čeprav sta imela obilo dela s pripravo Kopačeve knjige Iveri z Grintovcev, sta si vzela čas za odmor. Takrat smo pokramljali ob čaju in pecivu, ki ga je pripravila gospa Mojca. Kopač je z zanimanjem opazoval fotografije, ki sem jih naključno izbral za naše srečanje ... solnico v Trati, podor s Slemena, Hegelmanovo lašto, Bivak v Kočni, ostanke Jernikovega stanu za Koglom, pa tudi nekaj železnih ostankov s poti po Grintovcih. Vse ga je zelo zanimalo. Počasi je začel pripovedovati zgodbo o lednikih, ki da jih je bilo pred drugo svetovno vojno po

Gregor Lobe

stezah v Kamniški Bistrici vse polno. Ob tem je iskriavo dodal: »Od Doma v Kamniški Bistrici pa do kraja, na katerem zdaj stoji spomenik žrtvam fašizma in nacizma, torej na razdalji približno 100 m, sem pred vojno med peskom na stezi našel kar tri lednike.«

Posebno so ga pritegnili fotografija ostan-
kov Mlinarjevega ovčarskega stanu za Koglom
in ostanki lončene posode, nožev in stekla, ki
sem jih tam našel že leta 1999 in mu jih prinesel
pokazat v posebni ovojnici, da se ne bi kaj izgu-
bilo, pa se je mojster ob teh najdbah spet razgo-
voril: »Da, Jernikov stan oziroma Mlinarjev stan
za Koglom, to je bil samo ovčarski stan, govedo
tja za Kogel nikoli ni moglo zaradi težavnega
pristopa. Tam so vedno pasli samo ovce.«

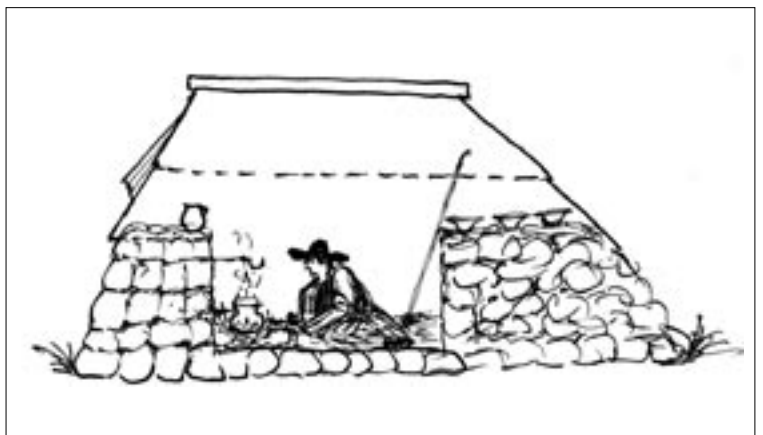
Z dr. Malešičem sta
zavzeto nadaljevala ured-
niško delo za Iveri z Grin-
tovcev, znova sta razpre-
dala o poglavjih Pomenki
na poseki, Velikoplaninska
pastirska bajta, Iz Kokre čez
Kočno v Konec, o krajevnih
imenih v Grintovcih; pazlji-
vo sta izbirala fotografije,
jaz pa sem ju pozorno po-
slušal. Med kratkim predah-
om sem gospodu Kopaču
omenil vitre na coklah in
jih povezal z Vitrancem -

imenom gore nad Kranjsko goro. Po
kratkem preudarku se je ing. Kopač
strinjal, da je med imenoma gotovo
logična povezava. Prijetno jesensko
popoldne je minilo, kot bi trenil.

Jernikov stan za Koglom

Na željo gospoda Kopača sem se
potem lansko jesen do prvega snega
večkrat odpravil v Grintovce, na ze-
lenico Za Koglom. Po njegovih stro-
kovnih napotkih sem znova opravil
vse meritve suhega zidu in pobral
ostanke iz davno ugaslega ognjišča
Jernikovega stanu; tam se je naza-
dnje paslo davnega leta 1850, ker
po tem letu Kamniška meščanska
korporacija Murijevim, po domače
Mlinarjevim z Jezerskega, ni več
hotela dati v najem pašnikov pod
Skuto, Za Koglom in v Žmavcarjih
zaradi potreb visokogorskega lova
na gamse. Gospod Kopač je ostanke
stare stavbe sproti preučeval, kolikor
mu je dopuščal čas, in se po primer-

javi naklonov suhega zidu in ovalne oblike
same stavbe ter ostrejša dokopal do pomemb-
nih ugotovitev, ki jih je želel do podrobnosti
obdelati in objaviti v posebni strokovni raz-
pravi. Po nekaj tednih je navdušeno povedal:
»Vse mere in nakloni se ujemajo, treba pa bo
iti še enkrat gor in znova izmeriti le še debeli-
no vhodnega zidu. Zdajšnja meritev najbrž ni
prava, vhod v stavbo je spodaj ožji kot zgoraj,
zato da ovce niso mogle skozenj.«

Dan predtem me je Kopač pospremil z besedami: »Jernikov stan je bil sila preprosta stavba, zložena iz kamenja, z lesenim ostrešjem z metriskimi skodlami na dve pleni (vrsti). Ležala je nad gozdno mejo, zato so morali ves les prinesiti iz doline. Ostrešje je prekrivalo le prostor za pastirja. Moral se bom vživeti vanj in misliti po njegovo, ko se bom lotil rekonstrukcije ostrešja. Posebno zanimivi sta obe niši v notranjosti stavbe, tako tista ob ognjišču kot tista na nasprotni strani. Tam je stala vedrnica z vodo, da se ni grela; to kaže, da je bil Jernik desničar. Dimnika gotovo ni bilo, dim je uhajal na prosto skozi vhod in skozi streho iz skodel kot pri Preskarjevi ognjišnici na Veliki planini. Tla so bila iz zbite zemlje - zemljena. Debele stene iz suhega zidu, ki je bil zložen iz 12 do 14 m³ skal, so čez dan akumulirale sončno toploto, ki je ponoči na nadmorski višini 1950 m grela pastirja. Prostor za pastirja je bil resnično zgrajen na najpreprostejši način.«

Potem ko sem se odžejal v bližnjem studencu pod Skuto, sem se začel mimo klopce z napisom »Poglej in se nasmej« vračati v Konec. Tokrat sem sestopil po Hegelmanovi lašti. Tam so me pozdravile še zadnje planike. Mojo pozornost sta pritegnila tudi dva planinca, ki sta se namenila na Sleme v smeri proti velikemu skalnemu podoru, saj tam ni več poti. Morda sploh nista vedela, da je nova pot na Sleme speljana visoko pod stenami Skute in Štruce. K sreči se je njuna avantura srečno končala. Po okoliških vrhovih Kogla, Grintovca in Skute, obsijanah s poznojesenskim soncem, so veselo čebljale planinske družbe, mene pa sta med sestopanjem v dolino navdajala mir in slovesno zadovoljstvo, saj sem vedel, da bo veliki mojster in esteta Vlasto Kopač zagotovo spet odkril novo podrobnost v zvezi z življenjem v Grintovcih v davnini in nam jo otel pozabi. Zato: » Naj le počakajo vrhovi ...«

 Dan Briški

